

Posudek vedoucího bakalářské práce Sebastiana Janoty

„Dobro a zlo u Plótína: od Jedna k látce“

předkládané v roce 2014 na Ústavu filosofie a religionistiky FF UK

Cílem práce je reflexe problematiky zla u Plótína. Těžištěm je analýza zla ve vztahu k látce, aby si však pro ni autor připravil půdu, podává nejprve obecný nástin Plótínovy metafyziky s důrazem na pojem *tolma*, vůli k oddělení, která je příčinou mnohosti a dává tak existenci nižším úrovním skutečnosti.

1) *Struktura argumentace (4 body)*

Základní struktura práce je jasná a přehledná. I uvnitř jednotlivých kapitol se argumentace sleduje poměrně dobře, byť lze ale na této úrovni mít již řadu dílčích výhrad. Některé aspekty Plótínova myšlení (resp. jeho moderních interpretací) totiž podle mě autor shrnuje poněkud nepřesným, a někdy až mírně zavádějícím způsobem.

Takto např. opakovaně (s. 6, s. 33) ve čtenáři vytváří dojem, že již na rovině Jedna lze poprvé zahlédnout troufalý akt *tolma* (což je mimochodem neutrum, nikoli femininum, jak se autor mylně domnívá), přestože Plótínos i Torchia, z něhož autor práce čerpá, *tolma* připisují až Intelktu. Stejně tak mi nebylo jasné, v jakém smyslu si Jedno „střeží“, aby se intelekt nemohl navrátit zpět“ (s. 8); Torchia v odkazované pasáži nic takového neříká.

Nepříliš dobře je na s. 15–18 vysvětlen rozdíl mezi světovou a individuální duší ve vztahu k látce. Mnohé z toho, co autor připisuje až individuální duši, totiž podle mého názoru přísluší již duši kosmické: I ona se spojuje s těly a utváří je pomocí formujících principů, pouze tak činí s jiným postojem. Podobně i referát O'Briena o vztahu k duši k látce mi připadal příliš zjednodušující. Jednak jsem z něj měl dojem, jako by podle autora látku tvořila individuální duše, což podle mě Plótínos neříká, jednak z referátu není patrný pro O'Briena klíčový rozdíl mezi samotným stvořením látky, které je samo o sobě neškodným neutrální činem, a mezi sestupem duše do látky, který je teprve zdrojem problémů.

2) *Formální úroveň (6 bodů)*

Po formální stránce je práce slušná. Překlepů a gramatických chyb je v ní poměrně málo. V bibliografických odkazech apod. se autor nevyhnul některým nedůslednostem (vyznačil jsem je ve svém výtisku práce), nicméně jejich množství je únosné. Jazyk práce je slušný, snad až na hovorový výraz „oplétačky“ v nadpisu kap. 3.2.1, který bych si v akademické práci odpustil.

3) *Práce s prameny (3 body)*

Autor pracuje s Enneadami zčásti v českém překladu Rezkově (kde je k dispozici), zčásti v různých anglických překladech, z nichž překládá do češtiny s přihlédnutím k řeckému textu. Podobný postup je sice poněkud nouzový, ale pro bakalářskou práci postačující. Větší problém vidím v tom, že odkazů na Enneady je v textu mnohem méně, než bych čekal. Autor sice často uvádí různé přímé plótínovské citace, příliš často ale odkazuje pouze na sekundární literaturu, aniž by uvedl seznam plótínovských pasáží, jimiž by interpretace citovaných moderních badatelů bylo možné doložit. Nezřídká jsem tak byl při četbě nucen listovat citovanými sekundárními pracemi a teprve v nich si primární odkazy dohledávat. To vidím jako velkou slabinu, neboť práce tohoto typu by měla stát především na důkladném promyšlení primárních textů, zatímco sekundární literatura by měla být jen druhotným vodítkem.

Práce se opírá především o kvalitní sekundární literaturu. Její výběr je reprezentativní a pokrývá hlavní výkladové pozice. Poněkud znepokojivé je pouze její místy až příliš otrocké sledování. Tak např. poslední odstavec na s. 7 je téměř doslovným překladem Torchiova výkladu na s. 42; autor sice na Torchio odkazuje, nicméně nijak nedává najevo, že z něj doslovně opisuje. Tatáž situace se v menším rozsahu opakuje např. na s. 11 a 12. Správně by všechny podobné citace měly být v uvozovkách, bez nich se text dostává na hranici plagiátorství – byť nepochybuji o tom, že v tomto případě nešlo o úmysl, nýbrž o neznalost korektních akademických postupů.

4) *Vlastní přínos (4 body)*

Autor se nepochybně s tématem pokusil poctivě vyrovnat, ve výsledku však jeho vlastní přínos příliš velký není. V ústřední třetí části práce věnované původu zla se autor především snaží shrnout a konfrontovat různé existující interpretace, ale vlastně se s nimi nijak samostatně kriticky nevyrovnává a nesnaží se zaujmout vlastní pozici, nebo alespoň promyšleně upozorňovat na slabiny jednotlivých výkladů. V této části se práci ve vyšší organický celek zcela přetavit nepodařilo.

5) *Obecný přesah práce (4 body)*

Práce je psaná jako čistě filosofická, a nelze tedy od ní očekávat obecný metodologický přesah toho typu, jaký požadujeme od prací více religionisticky orientovaných. Filosofické zaměření jistě již samo o sobě obecný přesah má a otevírá vždy otázky přesahující studovaného autora. Faktem ovšem je, že pro většinu religionistů by asi předkládaná práce příliš inspirativní nebyla. Jistý religionistický rozměr se autor snaží vpašovat do úvodních a závěrečných úvah o vztahu mezi „intelektuálním“ a „mystickým“ poznáním, a jemu odpovídajícímu rozdílu mezi jazykem pojmovým a obrazným. Tento motiv ovšem není nijak rozvinut a popravdě působí v práci dosti neintegálně (osobně nevěřím, že by vnitřní rozpory v Plótinově pojetí látky a zla bylo možné překlenout nějakým mystičtějším pohledem; ten má podle mě své místo jen při analýze nejvyšších úrovní Plótinova universa).

Práce splňuje všechny nároky kladené na bakalářskou práci, a proto ji navrhuji přijmout k obhajobě a hodnotím ji 21 body, tj. na nejspodnější hranici *velmi dobré*.

V Praze, 24. 8. 2014

Doc. Radek Chlup, Ph.D.